

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. lapkričio 25 d. *

Bolturino tremtinius susiejo likimas

Tremties istorija gyva. Ją liudija ne tik buvusių Sibiro tremtinių pasakojimai, bet ir užrašyti prisiminimai. 1948 metais iš mūsų rajono į Krasnojarsko kraštą, Bolturiną, ištremtų šeimų palikimas kitoms kartoms sugulė į knygą „Čia susibėgo mūsų kelai“. Gargžduose susitikę likimo suartinti Bolturino tremtiniai dar kartą pasinėrė į prisiminimus.

Bolturino tremtiniai vos ne kasmet renkasi Gargžduose prisiminti tai, kas patirta ir išgyventa Sibire nuo 1948 metų. Susitikimai tradiciškai prasideda šv. Mišiomis Gargždų Šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje, skirtomis vienims tremtiniam: ir negrįžuems iš Sibiro, ir Amžinojo poilsio atgulsiems gimtojoje žemėje.

Pirmieji trėmimai Lietuvoje prasidėjo 1941 metų birželio 14 dieną. Dabar ją minime kaip Gedulo ir vilties dieną. 1948 metų gegužės 22 diena tapoleminga 40 tūkstančių lietuvių. „Prieš 65 metus, 1951 metų spalio 2–3 dienomis, iš Lietuvos buvo ištremta daugiau kaip 16 tūkstančių žmonių, tarp jų apie 5 tūkstančiai vaikų. Daugiausia jų pateko į Krasnojarsko kraštą. Iš Klaipėdos rajono tuomet buvo ištremta apie 100 žmonių“, – skaudžios tautos istorijos faktus susirinkusiesiems priminė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos Klaipėdos rajono filialo valdybos pirmininkas Jonas Šatkus.

Gargždų senajame parke prie kryžiaus Tautos skausmuvi atminti buvę tremtiniai ir jų palikuonys uždegė žva-

keles ir dar kartą susitelkė maldai. Juk būtent tikėjimas lietuviams padėjo išsaugoti sugrįžimo į Tėvynę viltį. Ją puoselėti 121 lietuvių šeimai Bolturine padėjo kunigas Petras Lygnugaris, tuožės, krikštijęs, laidojės, meldėsis su vienais, aukojuoš šv. Mišias barakuose ir mažyčiuose kambarėliuose.

Brangindami buvimo kartu akimirkas buvę Bolturino tremtiniai ir jų šeimų nariai, susirinkę „Lijo“ konferencijų salėje, tą popietę niekur neskubėjo.

Tylos minutė, graudulio ašara, susitikimų džiaugsmas, nuostaba, išgirdus minimus artimiausią žmonių vardus – viskas pynesi susibūrus prie stalo, kuri palaimino Gargždų Šv. arkangelo Mykolo parapijos kunigas Donatas Žukauskas. Lapių pagrindinės mokyklos moksleivių ir mokytojų parengta meninė kompozicija sužadino pačius skaudžiausius tremtiniai prisiminimus, bet suteikė viltį, kad tautos istorija išliks gyva, jei ją puoselės jaunimas.

Prieš akis ekrane slinko Krasnojarsko krašto, rūsciai pasitikusio lietuvius tremtinius prieš keliasdešimt metų, vaizdai, ten gyvenančių žmonių prisiminimai ir 2008 metais Bolturiną, prieš jį užtvindant, aplankiusių J. Šatkaus ir Donato Lengvino užfiksuočių kadrai, lydimi pasakojimų.

„Iš tremties mūsų šeima grįžo 1957 metais, o 1982 metais į Bolturiną važiavau su žmona, norėdamas jai parodyti tas vietas, aplankytu lietuvių kapines“, – graudinosi Juozas Martinkus,

tremti pažinęs vaiko akimis ir vaiko širdimi patyręs sesučių gimimą ir vienos vos gimusios netekšt.

Iš Laigių kaimo 1948 metais ištremta 6 asmenų Genčų šeima, kuri netrukus turėjo dar pagausėti, neteko tėvo. „O po dviejų dienų gimė brolis. Mama buvo ligoninėje, o mes, dukros, nešėme laidoti tėvą“, – prisiminė Jadvyga, kartu su seserimis Albina, Jovita, Genovaitė ir broliu Albinu išpildžiusi mamai duotą pažadą tėvo palaikus parvežti į Lietuvą. Jie 1989 metais atgulė Veiviržėnų kapinėse. Pirmą kartą po tremties dvi seserys Bolturiną aplankė 1976 metais

Vokietijoje su šeima gyvenanti bu-

vusi tremtinė Erna Preikšaitė-Kem Bolturiną, kur liko sesers palaikai, aplankė irgi dukart – 2009 ir 2011 metais. O jei rastų bendraminčių, vyktų ir dar kartą. Iš kelionių ji parvezė eksponatų, kurie saugomi Priekulės laisvės kovų ir tremties muziejuje.

I knygą „Čia susibėgo mūsų kelai“ sugulė tik dalis tremtiniai prisiminimų ir nuotraukų. „Emilijos Uktverienės atlirkas darbas – surinkti ir išleisti knygą-albumą – vertas pagarbos. Tai liks mūsų vaikams ir vaikaičiams“, – įsitikinė buvę Bolturino tremtiniai, tapę artimi toli nuo tėvnės ir nepraradę artumo sugrįžę namo.

Laima ŠVEISTRYTĖ

100 dienų pokyčių belaukiant

tėmis ir mėnesiais pasipils kurioziškų kalbų ir veiksmų. Bus kuo gardžiuotis žiniasklaidai.

Žmonės nori permanentų, jiems įgriso neveiksminga kriminalinės koalicijos veikla. Jie balsuodami pamiršo seną palinkėjimą: „Nelinkiu tau gyventi permanentų metais“. Tokiu metu visada reikia išgyventi krizę, ir ne visada tai baigiasi gyvenimo pagerėjimu. Geriausias to pavyzdys būtų Graikija.

Kita vertus, Lietuva ne išimtis. Pokyčiai pasaulyje ir Europoje vyksta jau kurį laiką. Kai kur jie atneša taiką ir ramybę, kaip Kolumbijoje, kurį baigiasi blogai, ar skėsta nežinomybėje, kaip D. Trumpo pergalė Amerikoje ar net nauja tvarka diegiamą represijomis, kaip Naujoje Zelandijoje ar Turkijoje, kur prezidentas Erdoganas bando atkurti Osmanų imperijos galybę. Ne veltui jis pradedą draugauti su V. Putini, kuris trokšta atkurti SSRS.

Europoje nauji rinkimai ir referendumai krypsta į dezintegraciją ir palankumą Kremlui. Moldavijoje ir Bulgarijoje išrinkti prorusiški prezidentai. Serbijos politika linksta Rusijos link.

Labai susvyravo Juodkalnija. Panašios nuotaikos Vengrijos vyriausybėje. Europos Sąjungoje vyksta ne vienijimosi, bet skilimų procesai. Anglija kankina su savo „Brexit“ referendumo rezultatais. Škotija ir Šiaurės Airija grasina nuo jos atskirti. Nerimsta Katalonija ir Šiaurės Italija. Prieš Brüsselio biurokratų diktatą maištauja Vyšegrado šalys. Dėl viso to džiaugiasi tik vienas Kremlis, jo politikos tikslas – „Skaldyk ir valdyk“ – tampa realiai pasiekiamu. Tai gąsdina ne tik Baltijos šalis, bet ir visą Rytų Europą.

Šie maištavimai vyksta lyg ir prieš savus biurokratus, bet turi ir nacionalinio orumo bei demokratijos stokos pačioje ES pobūdį. Kyla naujos nacionalistinės jėgos pačioje ES citadelėje – Prancūzijoje ir Vokietijoje.

Vytautas Plečkaitis mano, kad išrinkus D. Trumpą prezidentu, Amerika keisis, o kartu su ja ir visas Vakarų civilizacijos pasaulus. Pirmiausia Europa. Tik mums dėl to gal nereikėtų per daug jaudintis, nes mums tautiškumas ne svetimas, o ir D. Trumpas kai kurių vienomenė nepriimtinu nuostatų, kaip

NATO menkinimo ar jau įsigaliojusių tarptautinių sutarčių keitimą, atsisako. Jis kaip tik šiuo metu keičia keturis tūkstančius aukštų B. Obamos pareigūnų respublikonais. O šie yra palankūs Lietuvai ir kitoms Baltijos šalims ir V. Putino nelaiko vertu pasitikėjimo. Respublikonų dominuojamą Atstovų rūmų ir Senatas pajėgs sutramdyti D. Trumpo nukrypimus nuo solidžios politikos, kaip kad būdavo Amerikoje tramdomi laukiniai mustangai. Bet Europa ir Lietuva turės labiau rūpintis savo gynyba ir skirti tam daugiau lėšų, kas mažins galimybes rūpintis socialinės piliečių apsauga.

Grįžkime prie Lietuvos reikalų. Pradėjus dirbtį naujam Seimui, išrinktas Seimo pirmininkas ir jo pavaduotojai, formuojami komitetai ir komisijos. Komitetų pirmininkais išrinktų dauguma yra A. Stulginskio universiteto auklėtiniai. Jie žemės ūkio profesionalai, o ką nutuokia kitose svarbiose srityse, tik laikas parodys. Laukiamas Vyriausybės programos ir S. Skvernelio patvirtinimo premjero pareigoms.

(keliamas į 2 psl.)

100 dienų pokyčių belaukiant

(atkelta iš 1 psl.)

Nepraėjus 100 dienų po rinkimų, žurnalistai, politologai, opozicija ir net partneriai socdemai aštriai kritikuoja „valstiečius“ už jų lyderių kalbas ir ketinimus, prasilenkiančius su rinkimų pažadais. Aiškėja, kad mokesčiai praktiskai bus didinami, pensijų fondai nakinami, o jų sukauptos lėšos grąžinamos į „Sodrą“. Seime ne visada laikomasi Statuto nustatyti procedūrų, bet paleidžiamas balsavimo buldozeris, kas ne malonai primena LDDP ir kriminalinės koalicijos valdymo metus. Panaikintas visuomenėi labai reikalingas Informacinės visuomenės plėtros komitetas, o sukurtas naujas, asmeniškai R. Karbauskui reikalingas, Kultūros komitetas. Atimama iš Seimo narių galimybė dažnai lankytis pas savo rinkėjus. S. Skvernelis net prasitarė, kad jiems svarbūs tik tie žmonės, kurie už juos balsavo (visi kiti lyg jau ir nebe žmonės?). Visa tai daroma be viešų diskusijų, be pasitarimų su visuomenė (kaip daug kartų tai buvo žadėta) ypatingos skubos tvarka. Dirbama iki pusiaunakčio. Už ką aštriai buvo kri-

tkuojami konservatoriai, skubėjė gelbėti Lietuvą nuo pasaulinės krizės padarinių. Visi supranta, kad tai labai skirtingi dalykai. Dėl to ir kritika yra savalaikė ir konstruktyvi.

Valstiečiai žada mažinti valdininkų skaičių, R. Karbauskio žodžiais, gal po kelias dešimtis procentų. Nors valdininkų tikrai per daug, bet turėsime daug bedarbių, nepatenkintų nauja valdžia. Prezidentė, teikdama Seimui S. Skvernelio kandidatūrą, pažymėjo, kad žmonės iš naujos valdžios tikisi socialinio saugumo didinimo ir atskirties mažinimo, subalansuoto Darbo kodekso irverslo skaidrumo, energetinio saugumo ir tvarios finansų politikos. Linkejo valdyti šalį skaidriai, skaidrinti viešuosius pirkimus, kovoti su korupcija ir pertvarkyti valstybės įmones, pertvarkyti švietimo sistemą, atremti geopolitinius iššūkius ir stiprinti diplomatinius ryšius. Mažinti atotrūkį tarp valdžios ir piliečių, girdeti ir suprasti žmonių lūkesčius. Ir visu tuo pateisinti rinkėjų lūkesčius, kad prieš kitus rinkimus vėl nereikėtų ieškoti „gelbėtojų“.

Iš tikrujų tuose palinkėjimuose pa-

sakytos bene svarbiausios spręstinos šalies problemos. Jos yra seniai žinomas ir ne kartą kartotos. Rodos, imk ir vykdyk. Bet koja vis pakira politinės valios stoka (nesutaria koalicijų partneriai dėl vykdytinų priemonių) ir lėšų stoka, nes visas permainos brangiai kainuoja. Bus problemų ir su 2017 metų biudžetu. ES Komisija jau išpėjo Lietuvą, kad deficitas virsija leistinas ribas. Be to, R. Karbauskis kuria naujas problemas. Jis norėtų surengti keliis referendumus ir abejotinais pakeitimais gali sujaukti Lietuvos Respublikos Konstituciją, kuri jau daug metų sau go valstybę ir jos piliečių teises ir laisves. Teisininkai pastebi, kad kai kurie Konstitucijos keitimai gali pasi taurauti Kremliaus siekiams daryti įtaką valstybės užvaldymui. O tai jau labai pavojinga!

Ačiū Dievui, Seimo darbe šiomis dienomis tokio pavojaus neįžvelgia ma. Seimas vienbalsiai priėmė opozicijos inicijuotą rezoliuciją „Dėl Lietuvos Respublikos užsienio, saugumo ir gynybos nuoseklumo ir tēstinumo 2016–2020 metais“. Tai reikšmingas ir

viltį stiprinantis žingsnis. Išipareigota nuo 2018 metų skirti du procentus nuo šalies BVP krašto apsaugai. Užtikrinti kompleksinį požiūrį į saugumą ir gynybą, ir į nekonvencinį pavoju. Didinti ir stiprinti šauktinių kario menę. S. Skvernelis žada stabdyti emigraciją, gelbėti kritišką demografinę situaciją, ypatą dėmesį skiriant šeimoms, auginančioms vaikus, ir gaivinti kaimą, kaip tautos gyvybingumo pamata.

Kol kas visa tai yra tik geri žodžiai, kurių ir anksčiau esame ne kartą girdėjė. Jei jie ir liktų tik žodžiai, būtų eilinis kartus nusivylimas. Tikékimės, kad nors dalis tų žodžių virs darbais. Turime buvusių policininkų mera, ir Alytaus žmonės juo patenkinti. Turėsime ir policininką premjerą. Ar juo nenu sivilsime, priklauso tik nuo jo būsimų darbų. Bet vienas reikalas pagrįstai neramina, kad visose valdančiųjų kalbose ir pažaduose girdime tik pokyčius, o taip seniai laukiamo proveržio neigirdėti, nei matyti.

**Dr. Povilas JAKUČIONIS,
LPKTS Garbės pirmininkas**

Baigiamas restauruoti Kobriko Madona

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų bendrijos, Lietuvos politinių kalinių sąjungos, Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos, Brolijos „Lapteviečiai“ vadovai kreipėsi į Lietuvos nacionalinio muziejaus direkto�ę Birutę Kulnytę ir J. E. arkivyskupą Gintarą Grušą su prašymu restauruotą Švč. Dievo Motinos Marijos skulptūrą pastatyti Vilniaus arkikatedros bazilikos Tremtinė koplyčioje. Atsakymo dar laukiama.

„Tremtinio“ skaitytojams pateikia me kreipimosi teksta:

„1956 metais lietuvių tremtinų kapinėse greta Kobriko gyvenvietės

(Mansko r. Krasnojarsko kr.) buvo pastatyta Švč. Dievo Motinos Marijos statula, ikonografijoje vadinama Švč. Marija Maloningaja, žmonių praminta Kobriko Madona. Tai žmogaus ūgio skulptūra. Ją išdrožė buvęs politinis kalinas ir tremtinys Jonas Malutis, kuris kalejo 10 metų lageryje, vėliau atvyko į Kobriką pas čia ištremtą šeimą. J. Malutis skulptūrą kūrė remdamasis nedideliu šventu paveikslėliu, kuria me buvo pavaizduota Švč. Marija Maloninguoji. Skulptūrą kapinėse lankyda vo lietuviai, prie jos meldési, ilgainiui ji išgijo didelę sakralinę įtaigą. Pasibaigus tremčiai ir lietuviams išvažiavus iš Kobriko, skulptūra neliko užmiršta, ja-

lankė ir prie jos meldési vietiniai žmonės. Tarp jų sklidė pasakojimai apie pomaldų prie šios Švč. Dievo Motinos Marijos skulptūros patirtas malones. Skulptūros sakraliniu poveikiu galima paaškinti ir tai, kad išnykus Kobriko gyventie, lietuvių kapinėse imta laidoti aplinkinių kaimų gyventojų palaikus, nors kaimuose yra ir savos kapinės.

Švč. Dievo Motinos Marijos skulptūra kapinėse dėl gamtos poveikio smarkiai sunyk, jai grėsė griūtis. 2010 metais ji demontuota, parvežta į Lietuvą ir atiduota Lietuvos nacionaliniam muziejui konservavimui ir restauravimui. Vietoje jos Kobriko kapinėse pastatyta Vilniuje iš ąžuolo iš-

drožta skulptūros kopija, kurią pašventino Krasnojarsko katalikų parapijos kunigas.

2016 metais minėdami pirmųjų mazinių trémimų 75-ąsias metines, tremtiniai nutarė kreiptis į Lietuvos nacionalinį muziejų ir J. E. arkivyskupą Gintarą Grušą su prašymu restauruotą Švč. Dievo Motinos Marijos skulptūrą pastatyti Vilniaus arkikatedros bazilikos Tremtinė koplyčioje. Manome, kad sakralinėmis galimos Sibire garsėjusi skulptūra koplyčios maldininkams liudys apie tai, kokia svarbi ir tvirta gyvenimo atrama tremtiniams buvo tikėjimas Dievu ir Švč. Dievo Motina Marija.“

Istorija be „baltų dėmių“

Kaip KGB kontroliavo išvykstančiuosius iš SSRS

LSSR gyventojų legalūs išvykimai į užsienį prasidėjo šeštajame dešimtmetyje, SSRS pasirašius tarptautines turizmo, kultūrinių ryšių ir kitokias sutartis su Vakaru šalimis. Anksčiau pasitaikė tik vienetiniai legalūs lietuvių išvykimai Vakarui ir tiks su konkretiaisiais reikalais. Štai 1952 metais boksininkas Algirdas Šocikas vyko į Švediją, kurioje viešėdamas, pasak saugumo, šmeižė sovietinę tikrovę, susitiko su lietuvių emigrantais. Todėl turėjo būti sugriežtinta sportininko kontrolė per kitas išvykas į užsienį.

Kaip ir atvykstantieji, taip ir išvykstantieji buvo kontroliuojami įvairių sovietinių struktūrų. Norintieji išvykti pirmiausia privalejo turėti teigiamas charakteristikas, po to juos tikrino komisijos prie LSSR MT, kuriose visada buvo ir saugumo atstovas. Mokslo ir kultūros darbuotojus tikrino ir LKP CK komisija, išteigta aštuntojo dešimtmecio pradžioje. Jei buvo vykstama žinybiniu ar organizuoto turizmo kanalu, šiai komisijai turėdavo pristatyti atli-

tinkamus dokumentus. Ne visi šiuos patikrinimus pereidavo. Vien 1972 metais 1200 žmonių neleista apsilankysti kapitalistine šalyse, nes bijota, kad išvykės į užsienį asmuo, pasijutęs laisvas, gali reikšti savo nuomonę ar iš viso negrijoti atgal. Nuo tokių poelgių neapsisaugota, todėl LKP CK, pabrėždamas mintį apie neatsakingai duodamas charakteristikas, teigė: „I užsienį kartais išvažiuoja atsitiktiniai, moraliai netvirti asmenys, atnešantys savo nederamu elgesiu politinę žalą mūsų šalai“. Analogiskai samprotavo KGB, kuri teigė, jog kai kurie asmenys, viešintys užsienyje, elgesi neleistinai, gyre kapitalistinė tvarka, o taip nutikdavo dėl to, kad išvykdavo „politiškai nebrandūs“ ir „moraliai nepastovūs“. Tokie asmenys nukrypda nuo elgesio normų, paviršutiniškai vertindavo padėtį, nebūdavo budrūs. Net vykstant į socialistines šalis buvo reikalaujama komisijų nepraleisti asmenų „su žemais moraliniais duomenimis“, linkstančių į alkoholį, spekuliu-

ciją. KGB daugiau kišdavosi, kai būdavo išduodami leidimai keliauti privačiai. Specialiu atvykstančių ir išvykstančių patikrinimu užsiėmė LSSR KGB 10-asias skyrius. KGB deklaratyviai teigė siekianti apsaugoti išvykstančiuosius, kurie galėjo patekti į priešinko spēctarnybų įtaką, būti antisovietiškai, „apdirbam“, kuriems galėjo būti siūloma negrijoti atgal. Anot saugumo, dalis lietuvių išeivijos atstovų darė tokius veiksmus. Prieš sovietinius turistus veikta ir socialistinė šalyse, nes ten atvykdavo priešinko žvalgybos organų, ideologinių centrų, antisovietinių emigracių ir kitų organizacijų „žvalgai“, „agentai“ ir „emisarai“, prisidengę turistais, išnaudodavo kontaktus su sovietų turistais, gaudami politinio, ekonominio, karinio pobūdžio žvalgybinės informacijos.

Kai kurie asmenys išvykdavo į užsienį visam laikui ten gyventi, kiti – į trumpesnes ar ilgesnes komandiruotes, treti – tik trumpam paviešeti pas gimines. Kiekvienoje šių žmonių grupėje

saugumas verbuodavo savo agentus, siekdamas ne tik juos pačius kontroliuoti, bet per juos daryti įtaką kitiems asmenims. Dažniausiai šia kryptimi dirbdavo 1 skyrius, kuriam rinkti ir tikrinti agentus padėdavo miestų ir rajonų skyriai. Be to, veikė ir kontržvalgybos padaliniai, siųsdami savo slaptuosius bendradarbius į užsienį.

Ilgesnėms komandiruotėms į užsienį išvykdavo SSRS ambasadų darbuotojai, žurnalistai, tarp jų neretas turėjo tiesioginių sąsajų su saugumu ir pri valėjo dirbtį su lietuvių išeivija, tačiau, kaip sovietų valdžios atstovai, neturėjo pasitikėjimo tarp emigrantų, išskyrus „pažangiuosius“. Štai lietuvių diplomatė Anicetas Simutis apie vieną sovietinį žurnalistą rašė: „Kiekvienu atveju matyti, kad tai patikimas sovietinės žvalgybos narys, kuris agresyviai lankosi lietuvių sambūriuose“. Kad pridengtų tikruosis agentų tikslus, KGB breikėjo kurti įtikinančias ir patrauklias legendas.

(keliamas į 6 psl.)

Įvykiai, komentarai

Rinkimai baigėsi, rietenų kaip nebūta

Ko tik neprisklausėme per JAV prezidento rinkimų kampaniją... Hilari Klinton ir Donaldas Trumpas pliekė vienas kitą, negailėdami niekada anksčiau prezidentų rinkimuose negirdėtų epitetų. Nenuostabu, kad paskutiniuose debatuose jie vienas kitam net rankos neištiesė. Bet vos tik rinkimai baigėsi, buvę konkurentai apsikeitė padėkomis ir sveikinimais. Tai yra Amerika – tik taip galima paaiškinti tokį mums sunkiai suvokiamą virsmą. Net bebaigiančio prezidentauti Barako Obamos, taip menkinusio Trumpą, draugiškas pokalbis su rinkimus laimėjusiuoju ir kvietimas amerikiečius

baigti rinkiminį susipriešinimą, atrodė neįtikėtinas.

Deja, Trumpo išsakyti žodžiai pasėjo nemažai nerimo dėl saugumo – juk jis sakė, jog negins NATO narių, jei jos pačios neskiria pasižadėtų lėšų gynbai. Dar labiau sutrikdė jo demonstruojamas pritarimas Putino veiksmams Artimuosiuose Rytuose. Nors su Lietuva tiesiogiai tai nesusiję, bet buvo subejota ir jo nuostatomis dėl demokratinių vertybų.

Vis dėlto panikuoti nėra reikalo: kaip teigia mūsų tautiečiai, gyvenantys JAV, tos Trumpo kalbos tebuvo reklaminis šou, siekiant pritraukti kuo dau-

gau dėmesio, o JAV jau yra išgyvenusi Pilietinį karą (1861–1865) ir šios šalies visuomenė puikiai išmoko jo pamokas (Pilietinio karo istorijai mokyklose skiriamas ypatingas dėmesys), tad manyti, kad JAV visuomenė suskaldė pastarieji prezidento rinkimai, būtų netiesa. Taigi įvairiose žiniasklaidos priemonėse minimos protesto prieš Trumpo išrinkimą prezidentu demonstracijos JAV miestuose téra eilinis kairiųjų patriukšmavimas.

Rusija kol kas vaizduoja pasitenkinimą dėl Trumpo pergaliés, reiksdamavilis, kad su naujuoju JAV prezidentu vyks „atšiltinti“ dviejų didžiųjų valstybių

santykius. Tačiau neteko išgirsti Trumpo atsakymo, kad jis pritartų, jog tai „dvie didžiosios valstybés“ – tokios, kaip tą didumą supranta Putinas...

Kažin, ar nepaaiškés anksčiau nei 2017 metų sausio 20 dieną (kai D. Trumpas bus inauguruotas į Jungtinių Valstijų prezidentus), ką apie Rusiją iš tikrujų galvoja Trumpas, per rinkimų kampaniją pareiškės, jog reikia numušti rusų orlaivius, jei jie priskrenda per arti amerikiečių karo laivų. O kol kas Lietuvoje vyksta tarptautinės karinės pratybos, kuriose aktyviai dalyvauja JAV kariai. Tai irgi išraiškingas faktas.

Gintaras MARKEVIČIUS

Lietuvoje – tarptautinės pratybos „Geležinis kardas 2016“

Apie keturi tūkstančiai sajungininkų pajėgų karių iš 11 NATO šalių planuoja ir vykdo gynybos ir puolimo operacijas, treniruosis atlkti žygio, susitelkimo rajono užémimo, kovinės paramos ir kitas užduotis pratybose „Geležinis kardas 2016“ lapkričio 20–gruodžio 2 dienomis Lietuvoje.

Kartu šiose pratybose stiprinama bendrų veiksmų sąveika su NATO sąjungininkais, taip pat treniruojasi vykdyti įvairias operacijas apgyvendintose vietovėje.

„Ateityje kariuomenė susidurs su šiuo metu dar nežinomais iššūkiais, todėl gebėjimas greitai prisitaikyti prie

naujos situacijos yra gyvybiškai svarbus ir tam reikia ruošti karius ir štabus. Greita ir efektyvi visų teritorijoje esančių padalinii reakcija į konvencinio karo grėsmes – yra vienas pagrindinių šių pratybų uždaviniai“, – sakė Sausumos pajėgų vadas brigados generolas Valdemaras Rupšys.

Pratybos vyksta lapkričio 20–gruodžio 2 dienomis vienu metu Gaiziūnų ir Generolo Silvestro Žukausko poligonuose. Jose dalyvauja kariai iš Estijos, Latvijos, Jungtinių Amerikos Valtijų, Jungtinių Karalystės, Kanados, Lenkijos, Liuksemburgo, Rumunijos, Slovėnijos, Vokietijos ir Lietuvos.

Priimta rezoliucija dėl strateginės Lietuvos ir JAV partnerystės

Seimas lapkričio 17 dienos posėdyje priėmė rezoliuciją dėl strateginės Lietuvos ir Jungtinių Amerikos Valtijų partnerystės. Priimtame dokumente pažymima, kad Lietuva įspareigoja atsakingai narystei NATO, styrindama savo gynybą, didindama jos finansavimą, kad jau 2018 metais būtų pasiekta mažiausiai 2 procentai BVP.

Seimas atkreipia dėmesį į tai, kad JAV lyderystė ir įsitraukimas Europoje yra žemyno saugumo ir klestėjimo pamatas, todėl Lietuva kartu su JAV yra pasirengusi toliau stiprinti transatlantinius ryšius, išskaitant laisvės ir demokratijos principų puoselėjimą, NATO matomumo ir karinio atgrymo priemonių Vidurio ir Rytų Eu-

ropoje stiprinimą, abipusiskai naudingos laisvosios prekybos erdvės sukūrimą, strateginių projektų ekonomikos, energetikos, saugumo bei kitose srityse vystymą.

Rezoliucijoje pabrėžiama, kad Seimas yra pasirengę skatinti glaudesnių Lietuvos ir JAV dvišalių bendradarbiavimą politinių partijų, taip pat

verslo, akademiniu, įvairių sričių eksperimentiniu lygmenimis. Seimas pabrėžia, kad Lietuva buvo, yra ir išliks patikima JAV partnerė Europoje ir Baltijos jūros regione.

Už tai numatančią Seimo rezoliuciją balsavo 116 Seimo narių, balsavusių „prieš“ ir susilaikiusių nebuvo.

Raginama pratesti sankcijas Rusijos Federacijai

Seimas lapkričio 17 dienos posėdyje priėmė rezoliuciją dėl padėties Ukrainoje ir sankcijų Rusijos Federacijai. Priimtu dokumentu Seimas tvirtai remia Ukrainos suverenitetą, nepriklausomybę ir jos teritorijos vientisumą ir ragina ES valstybes nares pratesti sankcijas Rusijos Federacijai tol, kol bus vi-

šiųkai įgyvendinti Minsko susitarimai. Rezoliucijoje pabrėžiama, kad es-

minėsalyga atkurti taiką ir stabilumą rutinėje Ukrainos dalyje yra visiškas Minsko susitarimų įgyvendinimas, pirmiausia užtikrinant realias paliaubas ir nevalstybinių pajėgų išvedimą iš Ukrainos teritorijos, taip pat pripažistama, kad bet kokie bandymai šiuo metu švelninti ar panaikinti sankcijas Rusijos Federacijai paskatintų agresyvią Rusijos politiką ir padidintų grėsmę Ukrainos,

Lietuvos ir visos Europos saugumui. Seimas pakvietė ES kaip galima greičiau nustatyti bevizij režimą Ukrainai ir Gruzijai ir skatina Ukrainą ryžtingai kovoti korupcija, tėsti demokratijos plėtrą, teisinės valstybės kūrimo ir kitas šaliai modernizuoti būtinės reformas.

2016 metų gruodžio 15–16 dienomis vyksiančioje Europos Vadovų Taryboje bus keliamas sankcijų Rusijai

pratēsimo klausimas. Seimo priimtame dokumente pabrėžiama Ukrainos ir kitų ES Rytų partnerystės programoje dalyvaujančių valstybių strateginė svarba Europos Sąjungai ir poreikis užtikrinti šios programos testinumą, stiprinimą ir tolesnį įgyvendinimą.

Už šią Seimo rezoliuciją balsavo 105 Seimo nariai, prieš balsavusių nebuvo, susilaikė vienas parlamentaras.

Saulius Skvernelis – kandidatas į Ministro pirmininko pareigas

Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, vadovaudamasi Konstitucijos 84 straipsnio 8 punktu, Seimui pateikė Sauliaus Skvernelio kandidatūrą į Lietuvos Respublikos Ministro pirmininko pareigas.

„Valdančioji dauguma jau suformuota. Saulius Skvernelis sulaukė didžiulio visuomenės pasitikėjimo balsojant ir reitinguojant kandidatus į naujajį Seimą. Ministro pirmininko atsakomybė – matytis viskā ir rūpinantis visais. Atliepti ten, kur opiausia, kur labiausiai reikia permanēti. Surasti geriausią balansą tarp visuomenės lūkesčių ir norų bei valstybės galimybų. Visi sprendimai turės būti pagrįsti atsakinga politika. Tokio požiūrio tikisi Lietuvos žmonės. Tai – didelis pasitikėjimo kreditas, kurį teks pateisinti. Iššūkių bus daug, tačiau juos įveikti turėtų padėti patirtis, sukaupta vado-

vaujant Policijos departamentui ir dirbant 16-osios Vyriausybės sudėtyje“, – sakė D. Grybauskaitė.

Prisistatydamas Seimo nariams S. Skvernelis pažymėjo, kad, nepaisant pasiekimų, nemaža dalis Lietuvos gyventojų savo šalyje nesijaučia laimingi: „Koalicija yra tvirtai įsitikinusi, kad žmogus jaustysi laimingas ir orus, kad valstybė būtų stipri, bendro gyvenimo rūmas turi būti renčiamas įtvirtinant pamatinį gėrį: saugant valstybės nepriklausomybę, individu gynybę ir sveikatą, puoselėjant darnią šeimą ir bendruomenę, kuriant darnią ekonominę ir politinę aplinką.“

Kalbėdamas iš Seimo posėdžių salės tribūnos, S. Skvernelis išskyre pagrindinius prioritetus: iššūkiai demografijos srityje, socialinės atskirties ir skurdo mažinimas, švietimo sistemos pertvarka, regionų stiprinimas.

Kandidatas į Ministrus pirmininkus prisipažino esąs komandinio darbo šalininkas, pirmenybę teikiantis socialiniams dialogui, o ne konfliktiniams problemų sprendimo būdu: „Esu ryžtingų sprendimų ir pokyčių šalininkas. Tačiau ryžtas – tai ne fanatizmas, pokyčiai – ne radikalizmas ir revoliucijos. Tvirtai tikiu, kad tik laisvas, kritiškai mąstantis ir kuriantis

žmogus gali būti pokyčių architektu, drąsus ir ryžtingas – jų įgyvendintuju. Noriu suburti drąsią, vieningą, kompetentingą, skaidrią ir atsakingą pokyčių Vyriausybę“.

Lapkričio 22 dieną Seimas pritarė Sauliaus Skvernelio kandidatūrai premjero pareigoms. „Už“ balsavo 90 Seimo narių, „prieš“ – 4, susilaikė – 33.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2017 metams

Prenumerata priimama iki gruodžio 20 d. bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,45, 3 mėn. – 7,34,

6 mėn. – 14,69, 12 mėn. – 29,38 Eur.

Kūrybinio polėkio vyskupas

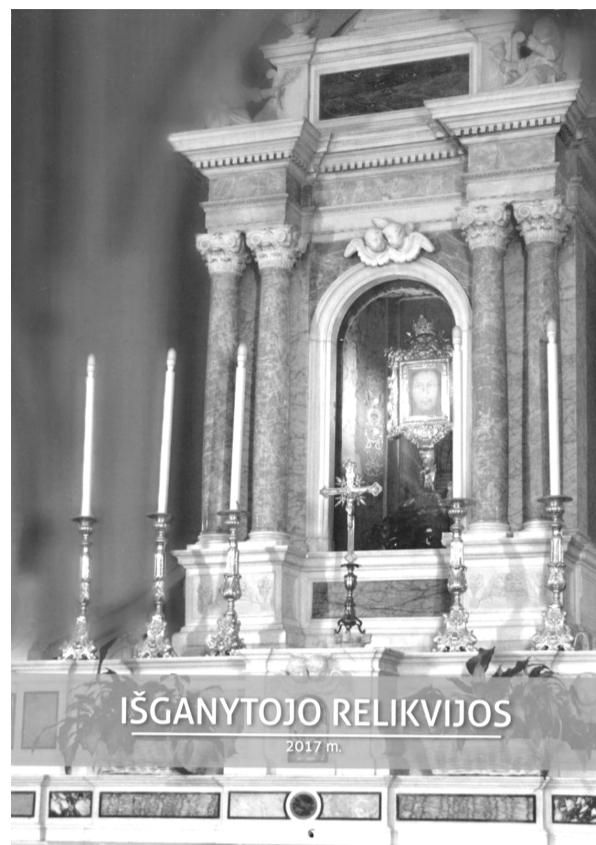
Baigiantis Gailestingumo jubiliejiniams metams, lapkričio 6 dieną, po vakarinių šv. Mišių, Kauno Kristaus Prisikėlimo bazilikos Konferencijų salėje įvyko Šiaulių vyskupo Eugenijaus Bartulio 2017 metų kalendoriaus pristatymas.

Žvilgterėkime į vyskupo asmenybę, jonueitą gyvenimo kelią. Jis gimė daugiaavaikėje šeimoje, 1968 metais baigė Kauno 7-ają vidurinę mokyklą, dabar turinčią Šančių mokyklos-daugiafunkcio centro vardą. Dvejus metus praleido sovietinėje kariuomenėje, kurioje stengėsi brandinti jau mokykliniame suole praktikuotą fotografijos meną. Jausdamas savo pašaukimą dvasiniam gyvenimui, penkerius metus studijavo Kauno kunių seminarijoje. 1976 metais išventintas į kunigus. Dešimt metų vikaravo įvairiose Lietuvos vietose. Paskutinė jo, kaip vikaro pareigybė, buvo susijusi su Kauno arkikatedra bazilika. Trejus metus klebonavo Deltuvos ir Bukonių parapijose. Višur skleisdamas didelę meilę ir gyvojo tikėjimo žodį, pasižymėjo dideliu stropumu, darbštumu ir atidumu žmonėms. Stengėsi ne tik gražinti savo tarnystės vietų bažnyčias, bet savo atliekamų kilnių darbų pavyzdžiu stiprinti ir pačios Bažnyčios dvasinius pamatus.

Atgimstant Lietuvai, lankantys Kauno katedrą labai nudžiugo, kad jų mylimas kunigas Eugenijus 1989 metais vėl sugrįžo į šią šventovę – į Katedros administratoriaus ir Kauno arkivyskupijos kurijos kanclerio pareigas. 1995 metais tapo Kauno Kristaus Prisikėlimo parapijos klebonu. Kaip jam įprasta, stropiai rūpinosi bažnyčios atstatymo darbais, dėstė Kauno kunių seminarijoje, buvo joje studijuojančių klierikų dvasios vadovu. Čia buvo pastebėtas ne tik administracinis, bet ir jo pedagoginis talentas – 1996 metais paskirtas Kauno tarpdiecezinės kunių seminarijos rektoriumi.

Su kuniu Eugenijum Bartuliu susipažinau, kai jis kuniavo Kauno arkikatedroje bazilikoje. Su jaunimo būreliu teko būti ir Deltuvoje. Tada kiek netikėtas susitikimas įvyko miestelio Švč. Trejybės bažnyčioje: jos klebonas E. Bartulis, užlipęs ant pastolių, pats apsitaškęs dažais, restauravo šoninį altorių, gražino šventovę. Paskui įvyko nuoširdus pokalbis. Kalbėjomės apie bažnyčios ir miestelio istoriją, prisiminėme čia buvusius knygnešius, Lietuvos kariuomenės artilerijos pradžią. (2013 metais ant Deltuvos senosios klebonijos pastato atidengta atminimo lenta, kurioje įamžintas pirmasis Lietuvos kariuomenės artilerijos šūvis 1919 metais, kovojant su įsiveržusia į Lietuvą bolševiku kariuomene.)

Vadovaujami kunigo Eugenijaus Bartulio, dalyvavome išskleidę savo Trispalvę ir tarptautiniame beveik šim-

to kilometrų tris dienas trukusiam piligriminiam žygyje iš Paryžiaus Dievo Motinos katedros į Šaturo miesto katedrą. Joje saugoma pasaulio krikščionims brangi relikvija: Dievo Motinos Švč. Mergelės Marijos apsiaustas. Šaturo katedra – tai vienas didingiausių religinių statinių Europoje. Šventovė dėl skulptūrų ir vitražų gausos vadinama Prancūzijos akropoliu. Šios nelengvos kelionės metu matėme savo vadovo spinduliuojančią energiją, jutome jo atidumą, draugišką paprastumą bei nuoširdumą.

1997 metų gegužės 28 dieną kunigas Eugenijus Bartulis nominuotas vyskupu. Birželio 29 dieną jo konsekraciją sveikino tikinčiųjų prisirinkusi pilnuttelė Kauno arkikatedra bazilika. Naujasis vyskupas buvo paskirtas pirmuoju popiežiaus Jono Pauliaus II naujai įsteigtos Šiaulių vyskupijos vyskupu. Savo vyskupiškame herbe iširašė: „Gaudete semper in Domino“. Tai reikštų, kad visuomet reikia džiaugtis Viešpačiu. Šiaisiai žodžiai vyskupas Eugenijus Bartulis ir vadovaujasi savo dvasinio gyvenimo kelyje. Matant jo prakilnus darbus, jo nuoširdaus paprastumo užkrečiančią šypsena ne veltui dažnas jų vadina džiaugsmo vyskupu, skleidžiančiu savo širdies gerumo šviesą ir besidžiaugiantį kitų teikiama šviesa.

Šiaulių vyskupas atnaujino savo buveinės šventovę – katedrą. Katedrą jis stengiasi statyti ir žmonių širdyse. Jo iniciatyva įkurti vyskupijos Jaunimo, Katechetikos ir Seimos centrai, su malda bei giesmėmis renčiami pėsčiomis piligriminiai žygiai į Kryžių kalną, į Tytuvėnus ir Šiluvą. Vyskupo Eugenijaus Bartulio aktyvi veikla reiškėsi jam būnant ir Lietuvos karjero pajėgų ordinaru. 1999 metais vyskupas išrinktas Lietuvos Vyskupų Konferencijos nuolatinės tarybos nariu, palaiko glaudų ryšį su Šiaulių universitetu. Jo pastangomis universitate įteisinta kapeliono pareigybė, pradėta dėstyti nauja disciplina – meninis ugdymas ir tikslyba. Universiteto

Sveikiname

Garbingos **95 metų** sukakties proga nuoširdžiai sveikiname **Leokadiją ZIENIŪTĘ**. Dešimt gražiausių jaunystės metų, įkalintų Kolymos lageriuose – tai didelė kaina dėl mūsų Tėvynės laisvės, kuria pasidalinote su Lietuvos kankiniais.

Sukakties proga linkime geros sveikatos, o Lietuvos jaunimą teikve pavyzdys Jūsų ir bendražygių pasiaukojimo ir Tėvynės meilės pavyzdys.

Lietuvos politinių kalinių bendrija „Kolyma“

75-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname **Onutę LIUTKAUSKIENĘ**, buvusią tremitinę, aktyvią LPKTS Alytaus filialo tarybos narę, gerą filialo renginių organizatorę. Linkime stiprios sveikatos, daug gražių ir prasmungų dienų.

*Tegul širdies dosnumas neišsenka,
Veide negesta šypsena šilta,
Lai laimė ir sėkmė tau tiesia ranką,
Ir niekad neapleidžia sveikata!*

LPKTS Alytaus filialas

65-ojo gimtadienio proga sveikiname LPKTS Rokiškio filialo narę **Mariją BARONIENĘ**. Linkime sveikatos, džiaugsmo, sėkmės, Švč. Marijos globos.

LPKTS Rokiškio filialas

senatas, įvertinės vyskupo nuopelnus, 2015 metais suteikė jam Šiaulių universiteto garbės daktaro vardą. Nuo 2007 metų jis yra ir Šiaulių miesto Garbės pilietis.

Nepaisant didelio pareigų krūvio, vyskupas Eugenijus Bartulis nuolat bendrauja su žmonėmis, mėgsta keliones, sportą, fotografiją. Jis nuo 2007 metų leidžia teminius krikščioniškos krypties savo darytų nuotraukų kalendorius, reikalaujančius turėti ne tik meninį skonį, bet ir leidybinę nuovoką. Šias savybes jis tikrai turi. Pirminis jo kalendorius vadinosi „Kryžiai Europos kalnuose“. 2017 metų kalendorius pavadinamas „Išganytojo relikvijos“. Šis pavadinimas ir nusako jo turini, kurį paryškina prie nuotraukų pridėtos evangelistų Jono, Luko, Morkaus ir Mato rašinių citatos. Kalendorius viršelį puošia Išganytojo veido relikvijos, saugomas Italijos Švč. Veido bazilikoje. Tai skarelė su Jėzaus atspaudu, atsiradusiu Kristaus prisikėlimo metu, jam gulint kape. Ši nuotrauka padidinta lapkričio mėnesio kalendoriaus lape, cituojant evangelisto Jono evangelijos 20-ojo skirsnio ištrauką: „Jis įėjo į rūsi ir mato paliktas drobulės ir skarą, buvusių ant Jėzaus galvos [...].“ Kalendoriuje pateiktos Turino drobulės, Šventosios Taurės, kurią kančios išvakarėse savo rankose laikės Išganytojas, Vines, kuria prie kryžiaus buvo prikaltas Jėzus (pasak 4 amžiuje rašiusi autorių, sv. Elena radusi ne tik kryžiaus liekanas, bet ir vinis, kuriomis prie kryžiaus buvo prikaltas Jėzus) bei kitos Išganytojo išlikusių istorinių relikвиų nuotraukos. Jos yra padarytos labai subtiliai, su didele meile. Daug kam šios išlikusios Kristaus relikvijos nebuvę žinomas, dabar jos ne vienam praplės pažintinį akiratį, gal ir sustiprins tikėjimą. Kalendoriaus vertė didina jame pateiktos oficialios valstybinės ir religinės šventės, Bažnyčioje minimos įsimintinos dienos, su šventaisiais susiję vardadieniai. Būtų gerai, kad kitame kalendoriuje rastume pažymė-

tus nors svarbiausius ir tautiniusvardus. Pavyzdžiu, Vytautas susijęs ir su Lietuvos krikštu, jo motina Birutė – tautinė legenda... Rugsėjo 8-oji turėtų žymėti ne tik Švč. Mergelės Marijos gimimo, bet ir Vytauto Didžiojo karūnavimo bei Padékos dieną (1991 metų rugsėjo 8 dieną Šiluvoje kardinolas Vincentas Sladkevičius ir LR Seimo Pirmininkas Vytautas Landsbergis, dėkodami Dievui už Lietuvos laisvę, pasirašė Lietuvos paaukojimo Švč. Mergelei Marijai aktą). Gal turėtų būti pažymėtos ir Laisvės gynėjų (sausio 13), Gedulo ir vilties (birželio 14), Juodojo kaspino ir Baltijos kelio (rugpjūčio 23), Konstitucijos (spalio 25) bei Lietuvos kariuomenės (lapkričio 23) dienos. Žinoma, tai tik pageidavimo pastabėlės, jokiu būdu nesumenkinančios šio kalendoriaus aktualumo bei kokybės.

Norinčiųjų susitikti su vyskupu, pristatant jo naujajį kalendorių, prisirinko pilnuttelė Kauno Kristaus Prisikėlimo bazilikos konferencijų salę. Kalbėjės kalendoriaus autorius vyskupas E. Bartulis kalbėjo apie šio kalendoriaus išleidimo sumanymo aplinkybes, apie jo turini, pasidžiaugėčia atėjusių žmonių gausa, kvietė atnaujinti savo širdis, kad visi galėtume džiaugtis būdami Kristaus vaikai. Susirinkusiems savo giesmėmis ir poezijos posmai prabilo Kauno sakralinės muzikos mokyklos ikūrėjos, žinomos chorvedės ir pedagogės Nijolės Jautakienės naujai suburtas iš savo buvusių mokinų vokalinis ansamblis „Pastoralė“, radęs prieglobstį šios bazilikos erdvėje.

Sis susitikimas buvo lyg dvasinio pakylėjimo ir krikščioniškos vienybės šventė. Baigiantis jai, vyskupas, palaiminės visus, palinkėjo ir Dievo laiminamų 2017 metų. O mes vyskupui Eugenijui Bartuliui taip pat linkime Dievo palaimos, kuo geriausios sveikatos, daug gražių tolimesnių kūrybinių darbų, puošiant Lietuvą dvasiniu atgimimo žiedais.

Zigmas TAMAKAUSKAS

Mano gyvenimo istorija

LPKTS Kėdainių filialo pirmininkas Jonas Šleževičius atnešė į redakciją Broniaus VASILIAUSKO prisiminimą sąsiuvinį, rašytą 1974 metais. Skaitytojams pateikiame šių prisiminimų fragmentus.

Gimiau 1900 metų vasario 18 dieną Zarasų apskritys Antazavės valsčiaus Butiškių kaime, Prano Vasiliausko ir Anastazijos Prasceniūtės šeimoje. Tėvas kaimo rėžiuose turėjo apie 4 dešimties žemės. Seimą sudarė 10 asmenų – seneliai, tėvai, keturi sūnūs ir dvi dukterys. Tokiai šeimai reikėdavo nemažai duonos. Savos užtekdavo vos iki Naujujų metų, vėliau pirkdavome iš uždarbio – dengdavome šiaudais ūkininkų trobesių stogus. Aš nuo septynerių metų ganydavau žąsis, o nuo devynerių – piemenaudavau pas ūkininkus. Žiemos lankydavau pradžios mokyklą.

Mokyklą pradėjau lankytį 1908 metais ir baigiau 1912 metais. Kadangi nebuvo lėšų toliau mokytis, mokytojo A. Šlekio rekomenduotas buvau priimtas į valsčiaus raštinę mokiniu. Pasimokes keturis mėnesius pradėjau dirbtą raštininku.

Nuo 1922 metų rugsėjo pradėjau dirbtą revizoriaus padėjėjų valstybės kontrolėje, Krašto apsaugos departamento iki 1923 metų sausio. Vėliau buvau paskirtas Antazavės valsčiaus sekretoriumi ir savarankiškai tvarkiau varotojų kooperatyvo reikalus.

Darbas Vilniaus krašte

1939 metų spalį Sovietų sąjunga grąžino Lietuvai išvaduotą iš lenkų okupacijos Vilnių ir jo kraštą. Miestui ir kraštui administruoti reikėjo nemažai įvairių pareigūnų. Patriotinių jausmų vedamas pareiškiau norą vykti į koki nors valsčių sekretoriaus ir kitoms vi-

suomeninėms pareigoms.

Buvau komandiruotas į Dūkštą ir 1939 metų spalio 27 dieną išvykau į paškyrimo vietą, kur man Švenčionelių apskritys viršininkas Kalendra paveidė surasti ir pristatyti jam tinkamą žmogų į valsčiaus viršaičius. Kadangi Dūkštė ir jo apylinkėse nieko nepažinojau, tai man nieko kito neliko, kaip kreiptis į parapijos kleboną kunigą J. Vaičiūną (Petro Vaičiūno brolį), kad jis, kaip gerai žinantis savo parapijiečius, patartų, kuris iš jų tiktū būti valsčiaus viršaičiu. Klebonas nedvejodamas pasiūlė Justiną Jakutį, vidutinį ūkininką, gerą lietuvių, dorą žmogų, apie 50 metų, tačiau mažai raštingą. Neturėdamas iš ko rinktis, Justiną Jakutį pristačiau apskritys viršininkui. Tada jau prasidėjo normalus valsčiaus darbas.

Dūkšto valsčius buvo gana didelis, turėjo apie 12 tūkstančių gyventojų. Į jo ribas įėjo Pimšės ir Gaidės miesteliai, buvo penkios katalikų parapijos ir viena sentikių. Išvietinių gyventojų susiradau penkis raštininkus.

Antroje lapkričio pusėje Vilniaus krašto gyventojams pradėjo išduoti naujas vidaus pasus, kartu sulietuviant sulenkintas pavardes ir jas įrašant į pasus. Pavardžių sutvarkymui iš Kauно atvyko keletas kalbininkų.

Netikėtas suėmimas

1940 metų birželį į Dūkštą įžengė sovietų armija. Dūkšto žydai organizuotai išejo jos pasitikti. Kariai jiems dalydavo gabalus duonos, šie noriai ēmė, valgė ir gyré, kad tokios skanios duonos seniai nebuvu valge.

Liepos 12-osios naktį, apie pirmą valandą, pro langą, prie kurio aš miegojau, vėl policiinkas Dūdėnas išbudino mane ir paprašė atidaryti duris.

Norės rimtai pasikalbėti. Nieko bloga neįtardamas atidariau duris, o tada pamaciau penkis vyrus – policininką Dūdėnā ir keturis ginkluotus nepažistamus barzdočius. Jiems suėjus, vienas pateikė man Zarasų apskritys Saugumo viršininko Kuzmos pasirašytą kratos orderį. Nuodugniai išskratę mano butą, jų dideliam nustebimui, nieko nerado. Kratai pasibaigus, pasiūlė kartu nueiti į policijos nuovadą surašyti protokolą. Nieko blogo neįtariau, juo labiau kad nieko ir nerado. Lauke apstojo mane po du šonuose, o policininkas Dūdėnas iš už nugaros, visi atstatę šautuvus. Tik tada supratau, kad mane laiko baisiu nusikaltėliu.

Policijos nuovados viršininkas surašė kratos protokolą, visi pasirašė ir tie keturi barzdočiai mane išvedė. Įsodino į automobilį, kuriuo jie buvo atvažiavę iš Zarasų ir nuvežę į Salako miestelį, policijos nuovadą, kur budėjo policininkas Bronius Masionis, anksčiau keletą metų Antazavės valsčiuje dirbęs raštininku. Atvežusieji paliko mane Masionio žinioje, o patys nuėjo pas Salako valsčiaus viršaitį Praną Steponaitį daryti kratos.

Likęs policiinko Masionio žinioje jaučiausi visiškai laisvai, net porą kartu buvau išėjės laukan ir jei būčiau norėjės, galėjau pabėgti, tačiau tokia minčis į galvą neatėjo. Kam bėgti, jeigu nesijaučiau prasikaltęs.

Išėjės trečią kartą į lauką, pamačiau atvedant Praną Steponaitį, buvusį tautininkų apylinkės pirmininką, su maišu tautininkų bylų. Steponaitis vienoje rankoje nešė maišą, kitoje – kojines, nes buvo basnircia įsispryręs į batus ir be galio nusiminęs. Abu susodino į automobilį ir nuvežę į Zarasų areštinę. 1940 metų liepos 12 dieną mus penkis: Zarasų apskritys pradžios moky-

lų inspektorius Joną Samą, Zarasų pradžios mokyklos vedėją Joną Griponį, Salako valsčiaus viršaitį Praną Steponaitį, Antazavės valsčiaus viršaitį Motiejų Gerčį ir mane, su sargyba nuvežę į Utenos kalėjimą.

Nuosprendis kalėjime

1940 metų gruodžio 24 dieną, Kūčių vakarą, mane išvedė iš kameros pas tardytojā į pirmąjį kalėjimo aukštą, specialiąją kamerą. Tardytojas pasirodė esąs lietuvis, Ubeika iš Kraštų kaimo, Dusetų valsčiaus. Jis į mane kreipėsi rusų kalba. Matydamas, kad jis lietuvis, pasakiau, kad rusiškai prastai kalbu, todėl mumus bus sunku susikalbēti. Ubeika atsakė žinąs, jog galiu rusiškai laisvai kalbēti, bet jei nenoriu, gali pakviesi vertėjā. Kad ir nenoromis, teko sutikti su tautiečiu kalbēti rusiškai.

Tardytojas Ubeika kaltino mane vadovavimu tautininkų apylinkėi, buvus šaulių būrio ir jo valdybos nariu. Atsakiau, kad Lietuvos valstybė – nepriklausoma, pripažinta visų pasauly valstybių, tarp jų ir Sovietų sąjungos, todėl aš vadovavausi tos valstybės įstaismais ir jiems nebuvalau nusižengęs.

1941 metų gegužės viduryje, prabuvus kalėjime 10 mėnesių, po vieną su visais savo daiktais išvedė iš kameros. Pirmojo aukšto specialiojoje kameroje kalėjimo viršininkas Čipkus kiekvienam paskelbė Ypatingojo pasitarimo nutarimą. Visi, pasirašę ir nepasirašę tardymo protokolą, vienodai nusikaltę – neva buvome pavojingi to meto įvedamai naujai tvarkai, baudžiami aštuoniems metams pataisos darbų lagerio.

(bus daugiau)

**Broniaus VASILIAUSKO
prisiminimus spaudai paruošė
Vesta MILERIENĖ**

Okupacijos metai Igliaukoje

grindiniame leidinyje „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“, Sibiro lagerių kalinys. Iki šiol apie šį Lietuvos patriotą Igliaukoje sklinda legendos.

Apylinkės žmonės gali didžiuotis maissiku pasipriešinimu sovietinei okupacijai 1944–1953 metais. Igliaukoje, Šventragyje, Daukšiuose pastatyti paminklai žuvusiesiems už Lietuvos laisvę.

Miestelio paminklai

Aplankyt Igliaukos, ten gyvenančių žmonių, menančių pokario pasipriešinimo įvykius, sovietmetį, dalyvavusius toje veikloje, vykstame su Vytauto Račkauskui, gimusu miestelio pakraštyje, netoli Iglės ežerėlio, kuris dabar parverstas gražiai poilsio zona. Čia tėsėsi Vytauto senelių Céplių žemė. Tai jis „Tremtinio“ savaitraščiu papasakojo savo giminės ir pokario įvykių tame krašte peripetijas (žr. „Pokaris Igliaukoje“, 2016-10-28 Nr. 40). Tėveliai ūkininkavo 17 hektarų ūkyje, augino gyvulius, turėjo arklinį maniežą, šienaplovę, augino bites...

Pirmiausiai atvėrėme senosios bažnyčios duris, kad pamatyti Vytauto senelio Jono Račukaičio (1868–1959), bažnyčių dekoratoriaus ir medžio meistro, meno kūrinius: išdroži-

nėtą sakyklą ir ornamentuotus suolus. Sako, sakyklos nebaigės, tai darbų ēmėsis vietas dailidė Navickas, kurio darbu meistras buvo ne patenkintas.

Prie bažnyčios puikuojasi paminklas žuvusiesiems už Lietuvos Nepriklausomybę, pastatytas dar 1928 metais. Greta lentelė informuoja, kad sovietiniai aktyvistai į 1963 metais nugriovė, 1989 metais atstatytas. Prie paminklo atstatymo daugiausia prisidėjo J. Antanavičius, V. Šatavičius, Vitas Akelaitis... Greta istorinės relikvijos – paminklinė lenta 1945 metų balandžio 13 dieną sovietų nužudytiems nekaltiems apylinkės žmonėms, besislapsantiems nuo šaukimo į kariuomenę, atminti. Iškalta 21 žuvusiojo pavardė. Krenta į akis tai, kad kai kurie jų į sovietinę kariuomenę netiko: štai Antanui Kamčaičiui buvo 70, Antanui Alaburdai 45-eri, o Vincas Grimalauskas teturėjo septyniolika...

Prie šventoriaus – paminklas čia žuvusiam partizanų būrio vadui Vitui Naujokui-Jupiteriui. Čia sutiktas mokytojas Antanas Brusokas aprodė vietą, pavadintą „Kryželių kalneliu“, kur

Igliauka. Kryželių kalnelis

žmonės palieka kryželius, uždega žvakutes žuvusiesiems Tėvynės gynėjams. Parapijos klebonas Remigijus Maceina džiaugėsi šia mokytojo idėja, kuris ne tik jau daugiau kaip trisdešimtį metų draugauja su medžiu, bet yra išugdės didelį būrį jaunuų kūrėjų. (keliamas į 8 psl.)

Kaip KGB kontroliavo išvykstančiuosius iš SSRS

(atkelta iš 2 psl.)

Istoriniu aspektu aktualiai paanalizuoti užduotis, KGB skirtas užverbuotiems žmonėms, išvykstantiems gyventi į užsienį. Saugumas, naudodamasis žmogaus siekiu išvykti gyventi į užsienį, rinko kandidatus, kuriuos galima būtų išleisti. Pastariesiems kelti atitinamais reikalavimai. Štai 1976 metais agentams, siunčiamiems į Vakarų Vokietiją per Lenkiją, tokie reikalavimai: 24–35 metų, be išraiškingų išorės pozymių, gabūs mokyti kalbas, viengungiai ar tik turintys porą, be vaikų. Sukūrusiems legendas, agentai pradėdavo gyventi ne savo gyvenimus. Tačiau, jei žmogus pats norėjo išvykti arba buvo gavęs kvietimą atvykti gyventi į sventimą šalį, juos irgi stengtasi nukreipti dirbtį prieš lietuvių išeiviją ir kitomis kryptimis.

1968 metais į JAV išsiuistas agentas „Vitas“ turėjo slaptą užduotį – išaiškinti „Santaros–Šviesos“ ryšius su amerikiečių žvalgyba, praktinę „kenkėjiską veiklą“ prieš LSSR, taip pat tyrinėti federacijos narius ir kitus emigrantus. 1969 metais pašto kanalu iš agento gautas pranešimas, kad išstojo į organizaciją ir nustatė plačius ryšius su organizacijos dalyviais. Saugumas savo ruožtu iš patikimų asmenų gavo žinių, kad „Vitas“ „savo išitikinimu lieka tarybinėse pozicijose, labai išgyvena iš-

siskyrimą su Tėvynė“. Vėliau daug kartų planuota su juo susitikti ir suderinti užduotis bei tolimesnio ryšio galimybes. 1976 metais savais kanalais sužinota, kad pasiūstasis agentas dirba viename JAV universitete, palaiko ryšius su organizacijos vadovais, igijo jų pasitikėjimą. Tik KGB bendradarbiavimo su juo nebūta, nes, atsidūrės JAV, agentas nevykdė užduoties, atvirkščiai, nutraukė ryšius su sovietų saugumu. Tai buvo visiška KGB darbo nesėkmė. Vėliau buvęs agentas pats tapo saugumo operatyvinio tyrimo objektu „Uciony“ („Mokslininkas“). Šioje situacijoje KGB buvo teisingai nuspėjusi, kad bus nesunku išilieti į organizaciją be organizacijos, bet nenumatė, kad pasiūstas žmogus nedirbs paskirto darbo. Tai nebuvęs vienintelis tokis „agento su užduotimi“ siuntimo į Vakarus atvejis. 1976 metais emigracijos kanalu planuota išvesti LSSR aukštostios mokyklos dėstytoją – agentą „Jurate“ gyventi pas tėvą Kanadoje, siekiant per federaciją „Santara–Šviesa“ pakišti slaptajį bendradarbiją JAV specialiosioms tarnyboms. Numatytais veiksmas realizuotas 1977 metais. Yra duomenų, kad agentas kurį laiką dirbo teikdamas informaciją, bet tolimesnis jo likimas neaiškus. KGB dokumentuose rasta žinių, kad 1968 metais pas tėvą į JAV norėta išsiuisti agentą „Ri-

mas“, kurio užduotis – išilieti į „Santarą–Šviesą“, išsiaiškinti jos ryšį su specialiosiomis tarnybomis, taip pat „praktinę kenkėjiską veiklą“ prieš LSSR. Reikia manyti, kad šiuo atveju saugumiečių susipainiota, būtent, ataskaitose agentas „Vitas“ pavadinamas agentu „Rimas“. Mat abiejų agentų biografiniai duomenys labai panašūs ir viskas vyko tais pačiais metais. 1987 metais į JAV išsiuistas agentas „Antradienis“, su kuriuo KGB stengėsi palaukyti ryšius, bet apie konkretų jo darbą žinių nerasta. Agentai siūsti ne tik į JAV, bet ir į Europos valstybes. 1984 metais po vedybų į Švediją išvyko gyventi agentė „Basia“. Nutarta kontaktą su ja palaikyti, kai ši lankysis pas giminės Lietuvoje. Daugiau apie ją nieko nežinoma. Galima spėti, kad nusiusta agentė nesiémė aktyvaus darbo.

Dažniausiai KGB išleisdavo savo agentus į užsienio šalis trumpesniams laikui – vienam ar keliems mėnesiams. Tokia veikla užsiiminėjo praktiskai visi centriniai ir periferiniai LSSR KGB padaliniai, turėjė sąsajų su darbu užsienyje. Renkant duomenis apie išeiviją, bandyta naudotis agentais, kandidatais verbavimui ar „patikimais“ asmenimis, kurie įvairių delegacijų sudėtyje ar prievačiai išvykdavo į užsienį. Agentais būdavo ir kai kurie asmenys, kurie vykdavo į mokslines stažuotes. KGB ver-

buodavo tuos piliečius, kurie pakliūdavo į sąlyginę kategoriją, „galinčią vykdyti žvalgybą užsienyje“. 1963 metais užverbuota 18 tokį agentų, 1968 metais – 21, 1970 metais – 44 „galintys dirbtį užsienyje“.

Siunciamaisiais su slapta užduotimi galėjo tapti užverbuoti eilinių LSSR piliečiai, bet ne mažesnė jų dalis buvo įvairių mokslo šakų astovai ar kultūros darbuotojai. Pastarieji turėjo daugiau galimybų veikti užsienyje, nes jų atvykimas sulaukdavo didesnio lietuvių emigrantų dėmesio. Aštuntajame dešimtmetyje kiekvienais metais išvykda vo dešimtys tokų slaptų KGB bendradarbių į užsienį. Tik ataskaitose juos išskirdavo pagal dvi kategorijas: vykstančius su „žvalgybinėmis“ ar „kontržvalgybinėmis“ užduotimis. Teoriškai tokius darbo skirtumus galima paaiškinti, bet praktiškai skirtumų ir nebūdavo. Siunciama su žvalgybine užduotimi dažniausiai dirbo pagal lietuvių emigracijos „liniją“, bet vykstančių su kontržvalgybine užduotimi tyrimo objekto nebūtinai buvo lietuvių išeivija (pavyzdžiui, kai kurie agentai vyko į pasaulio šalis, kur nebuvę didesnės lietuvių bendruomenės). Agentai, pasileikantys užsienyje ilgesniams laikui, palaikydavo ryšius su KGB rezidentūromis.

(bus daugiau)

Dr. Darius JUODIS

Išlydėjus Birutę Jackuvienę

metu kalėjo Norilsko lageryje). Šių žodžių sovietiniams saugumiečiams pakako Birutę apkaltinti pasikėsinimu į SSRS vadovą Josifą Stalini, pasikėsinimo ruošimą ir ryšių su „nacionalistinėmis gaujomis“ palaikymą.

1991 metų rugpjūčio 19 dieną Maskvoje prasidėjus pučui, į Šaulių sąjungos būstinės kiemą įvažiavo sovietinių desantininkų sunkvežimis su užrašu „Liudi“. Kėbule už užtraukto brezentoto matėsi kelionika automatais ginkluotų desantininkų. Iš kabinos išlipę du karininkai (kapitonas ir vyr. leitenantas) įėjo į šaulių stabą ir paraiškė Kauno sovietinės karinės įgulos vado ultimatumą: „Iki 15 valandos palikti būtinę. Priešingu atveju būsti-

né bus užimta jėga“. Jėgos buvo nelygios, todėl nutarėme paklustyti. Nors štabas ir buvo vaizdžiai užrakintas didžiuoju spyna ir uždėtas tuo metu populiarus plakatas „Laisvės nenužudysi!“, visą pučo laikotarpį su Albinu Čapliku pratūnojome užrakinti štabe – telefoninio ryšio palaikymui su šaulių daliniais. Tuo metu buvau LŠS vadovo pavaduotojas. Buvo vasaros metas ir dauguma Šaulių sąjungos štabo pareigūnų (tarp jų ir LŠS vadas Gediminas Jankus) atostogavo ir buvo išvykę į Kauno. Po ultimatumo paskelbimo teko greitai sugalvoti, kur išvežti LŠS štabo dokumentus, sarašus, vėliavas, seifą su pinigais, uniformas ir kitą turta. Pas save negalėjau, nes dar nuo

LŠS atkūrimo laikotarpio buvau sovietinio KGB taikiklyje. Šovė mintis viską išvežti pas žmonos krikšto mamą Birutę Jackuvienę, gyvenusią nuosavame name Sargėnuose. Pasakabinės paklausiau, ar galime jos garaže paslepę Šaulių sąjungos dokumentus ir turtą. Ji nedvejodama sutiko. Garažo duobėje paslėpę visą atvežtą turtą ir dokumentus, duobę užstatėme senuteliu „Moskviciumi“. Atsisveikindama Birutę su ašaromis akysse pratarė: „Dievuliai, Dievuliai, neaugi vėl veš į Sibirą. Staseli, darykit viską, kad tai nepasikartotų. Kovokite.“ Peržegnojo ir delnais užsi-dengė ašaromis pasruvusias akis.

Stasys IGNATAVICIUS

Adolfo Ramanausko-Vanago atminimui

Neieškok mano kapo, dukrele...

(Adolfo Ramanausko-Vanago laiškas dukteriai Auksutei, lig šiol tebeieškančiai Tėvo kapo)

*Neieškok mano kapo, dukrele,
Mano kapas – visa Lietuva:
Jis ir čia, kur prie vieškelio seno
Rymo kryžiaus auka atvira,
Jis ir čia, kur kepurėm jurginų
Moja dzūkų sodybų kiemai,
Kur sūduvių laukai smaragdiniais
Užsikloja rugių kilimais...*

*Mano kapas – prie žalio pušyno,
Kur gegutė skaičiuoja metus,
Mano kapas čia –
pelkių maurynuos,
Ak, iškélé žalius jie lapus,
Ant jų spanguolių sirpsta raudonis –*

*Lyg pralieto mūs krauko lašai.
Mano kapas – tas žydintis klonis,
Vainikus ten dar pina vaikai.*

*Mano kapas – Dzūkijos pušyne,
Mano kapas – ir Kryžių kalne,
Mano kapas – kalne Gedimino,
Kampo gatvėj, žaliajam Kaune.*

*Pasimelsk, kad daugiau negimdytų
Mūsų žemė jokių urbonų
Ar raslanų, dušanskių – sadistų,
Nepaspringstančių jūroj krauju.*

*Jie išžudė, bet nenugalėjo!
Mūs auka nebeprasmė, dukryt,
Štai Trispalvė vėl plaikstosi vėjy,
Mūs lemtis tepadės ją laikyt
Virš šviesiausių gyvenimų jūsų,
Virš mūs upių, miškų, ezerų...
Jeigu mes širdyse jūsų būsim –*

Švyturių nereikės jums kity.

Sužydės mūs švenčiausia žemele
LLKS svajonių spalva –
Neieškok mano kapo, dukrele,
Mano kapas – visa Lietuva...

2016 m. lapkritis
Elvyra VALAITIENĖ

Lapkričio 29 dieną sukanka 59 metai nuo Adolfo Ramanausko-Vanago, Lietuvos laisvės kovos Sąjūdžio (LLKS) gynybos pajėgų vado, éjusio LLKS tarybos prezidiumo pirmininko pareigas, Deklaracijos signataro, dimisijos brigados generolo, sušaudymo.

KGB sadistai taip paslėpė mano Tėvelio palaikus, kad iki šių dienų negaliu jų surasti.

Artėjant lapkričio 29-ajai gavau jautrū laišką, kuriuo (su autorės sutikimu) norėčiau pasidalinti su „Tremtinio“ skaitytojais, taip pat norėčiau padėkoti visiems žmonėms, iš kurių patyriau atjautą, supratimą ir atminties šviesą.

Pagarbiai,

Aukutė RAMANAUSKAITĖ-SKOAKUSKIENĖ

2016 m. lapkričio 25 d.

Juozas Artūras Flikaitis 1933-2016

Juozas Artūras Flikaitis gimė 1933 m. rugėjo 18 d. Kudirkos Naumiestyje, Šakių apskrityje, kalvio šeimoje. 1944 m. baigė Kudirkos Naumiesčio pradžios mokyklos keturis skyrius.

Liepą šeima evakuota į Vokietijos administruojamą Pomeraniją. Ten tėvas dirbo miško darbus. I Kudirkos Naumiestį šeima grįžo 1945 m. balandį.

Artūras pradėjo lankytis vidurinę mokyklą. Besimokydamas išstojo į LLA, Kazio Kavaliūno vadovaujamą pagrindinę organizaciją „Laisvės varpas“, platino spaudą bei atsišaukimus, rinko informaciją. Teko atlkti ir pavojingas užduotis. 1951 m. grupėjaunuolių buvo pavedta išskelti trispalvę Vasario 16-osios proga, arba iš saugomos žemės ūkio valdybos „pasiskolinti“ rašomają mašinę. Užduotis išvykdė, bet po mėnesio buvo išduotas, kartu su kitais buvo suimtas ir nuteistas 10 metų kalėti. Kalėjo Sverdlovsko srities Ivdelio lagerio Pietinės Talicos lageriniame punkte, krito miškā. Po Stalino mirties peržiūrėjus bylą, iš lagerio išleido, bet karinis komisariatas nukreipė į darbo batalioną tiesi gelezinkeliu.

Grįžęs į Lietuvą, dirbo statyboje, melioracijoje ir mokėsi vakarinėje Kudirkos Naumiesčio vidurinėje mokykloje. 1959 m. mėgino stoti į KPI, bet jo nepriėmė, nors stojamuosius egzaminus išlaikė išskirtinai gerai. Baigė Kauno technikos mokyklą Nr. 2. Vėliau išstojo į KPI vakarinį skyrių ir 1971 m. baigė, igydamas inžinieriaus – elektriko specialybę. Vilniuje dirbo pedagoginį darbą, Staklių institute inžineriumi projektuotoju ir Termoizoliacijos institute vyriausiuoju energetiku.

Prasidėjus Atgimimui, 1988 m. liepos 4 d. Termoizoliacijos institute įkurta Sąjūdžio grupė. A. Flikaitis iš-

rinktas tarybos pirmininko pavaduotoju, vėliau – pirmininku. Aktyviai dalyvavo Sąjūdžio institutų koordinacinėje taryboje. Instituto sajūdininkai saugojo Seimo rūmus, televizijos bokštą, platino spaudą ir dalyvavo reginiuose.

1990 m. prisidėjo organizuojant LPKS (Lietuvos politinių kalinių sąjungos) steigiamajį suvažiavimą. A. Flikaitis buvo nuolat renkamas į tarybą ir prezidiumą. Jam teko darbuotis iždininku, Etikos komisijos pirmininko pavaduotoju, vėliau jos pirmininku, buvo prezidiumo pirmininko pavaduotojas. Nuo 2010 m. balandžio A. Flikaitis – Lietuvos politinių kalinių sąjungos pirminkas.

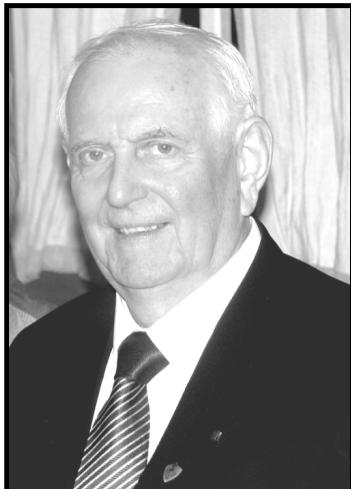
Nuo 1995 m. nuolat renkamas į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos valdybos ir tarybos sudėtį.

1997–2000 m. dirbo LR Seimo komisijų sekretoriato patarėju, Antano Napoleono Stasiškio vadovaujamoje Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijoje, 2001–2004 m. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro vyriausiuoju specialistu – Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos pirmininko pavaduotoju. Šioje komisijoje iki pat mirties dirbo visuomeniniaisiais pagrindais.

Vienas iš įsimintinų ir turinčių išliekamają vertę ir bendraminčių darbų yra Červenės (Baltarusija) paminklo nužudytiems Lietuvos kariams atminti pastatymas.

1997 m. A. Flikaitis išrinktas organizacinio komiteto, atstovaujančio Lietuvos keturioms giminingoms visuomeninėms organizacijoms (LPKTB, LPKS, LLKS), nariu. Šios jungtinės organizacines struktūros pagrindinis tikslas – rinkti faktinę istorinę medžiagą ir skleisti pasauliui informaciją apie komunistinių režimų žmonijai ir žmoniškumui padarytus nu-

Pro memoria

sikaltimus. Organizacinis komitetas 1997 m. Vilniuje surengė mokslinę konferenciją „Komunistinės genocidas Lietuvoje“, 2000 m. Vilniuje surengė tarptautinį kongresą „Komunizmo nusikaltimų įvertinimas“ ir Tarptautinį Vilniaus visuomeninį tribunolą, 2005 m. Vilniuje surengė tarptautinę mokslinę konferenciją „Vilnius 2005“, 2007 m. surengė tarptautinę akciją „Komunizmą – į tarptautinį tribunolą“, 2010 m. Vilniuje surengė tarptautinę mokslinę konferenciją „Komunizmo šmékla ir nusikaltimai“.

Visi šie organizacinio komiteto, kuriame aktyviai dirbo A. Flikaitis, igvendinti projektai turi išliekamają vertę ir neabejotinai pasitarnaus ateities kartoms, kaip preventinės priemonės, siekiant, kad komunistinė ideologija neturėtų galimybės gyvoti.

A. Flikaitis apdovanotas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ medaliu (2007), Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos aukščiausiu apdovanojimu „Vilties žvaigždė“ (2010), daugelio valstybinių ir visuomeninių organizacijų garbės ir padėkos raštais.

Liūdime kartu su didele Gulago kalinių, Laisvės kovų dalyvių bei tremtinių bendruomenė, netekę nuoširdaus patriotu, draugo, kolegos, ir nuoširdžiai užjaučiame žmoną Gražiną ir visus artimuosius.

LPKTB valdyba

Padėka

Nuoširdžiai dėkojame visoms organizacijoms, bičiuliams, draugams ir artimiesiems, užjaučiusiems ir padėjusiems sunkią netekties valandą, staiga mirus Laisvės kovų dalyviui, politiniam kaliniui Artūrui Flikaičiui.

Dėkoja žmona Gražina, duktė Jūratė, giminės ir artimieji

ILSĖKITES RAMYBĖJE

Vanda Burdulienė 1931–2016

Gimė Kelmės Žeberių k. ūkininkų šeimoje, augo du broliai ir dvi seserys. Mokėsi Telšių mokytojų seminarijoje. 1951 m. kartu su šeima ištrema į Krasnojarsko kr. Balachtos r. Ten susipažino su 1949 m. tremtiniu Antanu Burduliu, 1957 m. sukūrė šeimą. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Apsigynė Kalvarijoje. Užaugino sūnų. Dirbo siuviėja. Labai mėgo dainą. Jai teko dalyvauti ir moksleivių dainų šventėje 1946 m. Vilniuje. Dainavo Kalvarijos buvusiu tremtinių chore. Dalyvavo visose tremtinių dainų ir respublikinėse dainų šventėse. Buvo aktyvi LPKTS Marijampolės filialo narė.

Užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Marijampolės filialas

Alvyra Valiūnaitė-Kanaukienė 1928–2016

Gimė Biržų r. Juodeikių k. 1948 m. su tėvais, broliu ir seserimi ištrema į Irkutsko sr. Čeremchovą. 1958 m. grįžo į Lietuvą, apsigynė Kaune. Dirbo Kauno infekcinėje ligoninėje medicinos sererimi. Nuo 1991 m. LPKTS Kauno filialo narė.

Palaidota Biržų r. Pabiržės kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiame gimines ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Užjaučiame

Dėl Lietuvos politinių kalinių sąjungos pirmininko Juozo Artūro Flikaičio mirties užjaučiame žmoną ir artimuosius.

LPKTS Vilniaus skyriaus nariai

Mirus Laisvės kovų dalyviui, Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos nariu Juozui Artūrui Flikaičiui, užjaučiame žmoną Gražiną, dukterį Jūratę su šeima.

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija

Mirus Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos valdybos nariu Juozui Artūrui Flikaičiui, nuoširdžiai užjaučiame jo šeimą ir artimuosius.

Igarkos tremtinių brolija

Dėl ilgamečio Lietuvos politinių kalinių sąjungos pirmininko, politinio kalinio Juozo Artūro Flikaičio mirties nuoširdžiai užjaučiame artimuosius ir bendražygius.

Lietuvos politinių kalinių sąjunga

Mirus Lietuvos politinių kalinių sąjungos pirmininkui Juozui Artūrui Flikaičiui, nuoširdžiai užjaučiame artimuosius ir bendražygius.

LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas,
LPKTS valdyba

Skelbimai

Gruodžio 5 d. (pirmadienį) 15 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) vyks popietė „Sveikai gyventi ir ilgai nesenti“. Popietėje pranešimą skaitys ir praktiniai patarimais pasidalins biomedicinos mokslų daktarė Kristina Visagurskienė, Kauno jungtinis sveikatos klubas.

Gruodžio 17 d. (šeštadienį) Kaune minėsime Lietuvos laisvės armijos 75-ąsias metines.

11 val. gėlių padėjimas prie paminklo Lietuvos laisvės armijai Kazio Veverskio žūties vietoje, Raudondvaryje, prie buvusio senojo tilto per Nevėžio upę.

12 val. šv. Mišios už žuvusius Lietuvos kovotojus Kauno šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje.

13 val. minėjimas Kauno įgulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19).

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė

Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645
Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2000 egz.

Kaina
0,60 euro

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekėjų atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

Kauniečius sužavėjo žiemos miško vaizdai

Lapkričio 12 dieną, Kauno jaunimo turizmo centro iniciatyva, pakeliauti "Partizanų takais" į Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejų, lydi mi penkių mokytojų, atvyko 30 penktų-dvyliktų klasių moksleivių iš keturių Kauno mokyklų. Dėl ekskursijos buvo susitarta prieš geras dvi savaites. Artėjant numatytais ekskursijos dienai, netikėtai pasiekėtė orai: sniegas, šlapdiriba, keliuose plikledis. Pradėjau abejoti, ar tai neįgąsdins kauniečių, tačiau ekskursijos išvarkarėse jie patvirtino, kad atvažiuos.

Gamta už ryžtą jiems atsidėkojo ir padovanojo gražią dieną: nešaltą, be kritulių ir net saulėtą.. Taip netikėtai kauniečiai tapo ekskursijos žiemos sąlygomis dalyviais. Susipažinę su muziejaus ekspozicijomis išvykome į autentiškai atstatytą partizanų bunkerį Ratnyčios upelio šlaite. Kadangi kauniečiai atvažiavo 50-ies vietų

dideliu autobusu, privažiavus miško keliuką, teko išlipti ir apie 3 kilometrus keliauti pėsčiomis. Didelių autobusų vairuotojai važiuoti miško keliuose atsisako net vasaros metu. Tačiau kelionė pėsčiomis neprailgo – visus sužavėjo nuostabūs žiemos miško vaizdai, ypač emocijas reiškė junesnieji ekskursantai.

Kai pasiekėme bunkerį, visi surimtėjo. Iškilo nemažai naujų klausimų apie partizanų gyvenimą, kovas ir būti žiemos sąlygomis. Teko daug pasakoti, atsakinėti į klausimus, o jų buvo pačių įvairiausių. Ekskursija moksleivai liko patenkinti, į autobusą sugrįžo žvalūs ir geros nuotaikos.

Dėl blogos ir neprognozuojamos miško kelių būklės mes ekskursijų žiemos metu neorganizuojame. Be kauniečių, ekskursijoje žiemą dalyvavo tik Karalienės Mortos mokyklos monikai ir mokytojai. Nors iš pradžių

buvo iškilę šiokių tokų nesklandumų, išvyka jie taip pat liko labai patenkinti.

Belieka tikėtis, kad miško kelių problema su laiku bus išspręsta, ir

mes žymiai dažniau galėsime ne tik prisiliesti prie unikalias gyvosios istorijos, bet ir grožėtis nuostabiais Dzūkijos žiemos miškų vaizdais.

Gintautas KAZLAUSKAS

Okupacijos metai Igliaukoje

(atkelta iš 5 psl.)

Žymūs šio krašto žmonės

Šlapdirba. Važinėjam po seniūnijos kaimus, kur pokaryje vyko mūšiai, žuvo Lietuvos partizanai. Apylinkės jau gerokai ištūstėjusios, tik išlikę medžių gojeliai byloja apie kažkada čia buvusi gyvenimą, sodybas, kuriose augo Lietuvos patriotai. Šiuose kraštose gimė, augo ir partizanavo Vytauto Račkauskas pažistami: Jonas ir Antanas Akelaičiai, mamos Petronėlės (1909–1956) brolis Justinas Račiukaitis, jo draugas Vitas Vaicekauskas. Privažiuojam griovį, kur, pasak Vytauto Račkausko, Kaune žinomas Jiesios upės pradžia. Aplink išlyginti laukai, sodybų nelikę. Mano pašnekovui tokie vaizdai yra tarsi jo skausmas, nes čia bėgiota, vaikščiota pas draugus. Dabar tai Lietuvos „gelbėtojo“ R. Karbauskio pusvelčiui supirkti žemės plotai.

Varnupių kaime gimė, čia suimtas ir sušaudytas Sigitas Jankauskas-Keleivis (1928–1952) tik metus partizanavęs Dešinio tévonijoje, Dambruvkoje – Antanas Petraitis-Povas (1928–1949), suimtas ir nuteistas ilgus metus kalėti, kartu žuvę broliai Popieras – Kazys-Gegužis (1931–1952) ir Bro-

Vytautas Račkauskas, 1962 metai

nius-Meška (1933–1952).

Daugumos mūsų šaknys išplaukia iš kaimų ir vienkiemiu. Igliauka yra išauginusi daug įdomių žmonių. Zomčinės kaime gimusio poeto Anzelmo Matutinės téviškė – istorijos paminklas. Poetovardu pavadinta ir Igliaukos mokykla. Su juo Igliaukoje kartu mokėsi Vytauto Račkausko motinos Petronėlės brolis Justinas Račiukaitis. Plynių kaime gimė vyskupas V. Brizgys, iš šio krašto kilęs ir visuomenės veikėjas kunigas L. Vaicekauskas. Pamargių kaimo J. Adomaičio sodyboje yra įspūdinga šio akmenoriaus kūrinių ekspozicija. Seniūnijoje esanti M. Bazevičiaus sodyba pripažinta architektūros

paminklu. Varnupių piliakalnis – vienas gražiausių šiame krašte, datuojamas I tūkst. pr. Kristu. Manoma, kad pirmojo lietuviško istorinio romano „Algimantas“ autorius Vincas Pietaris išsivaizdavo būtent čia stovinčią Norkūno pilį.

Vertingas radinys

...Gūdus sovietmetis, 1974-jeji. Vytautas Račkauskas jau gyveno Kaune, Šančiuose, Kranto alėjoje. Grupė gyventojų statėsi dviejų dešimčių vietų kooperatiui garažus. Iškasė rūsius, turėjo nugriauti šalia esantį seną Tračauskų ūkinį pastatą. Ardant palėpę, pabiro kelios senos knygos. Viena iš jų atkreipė kelių vyrų dėmesį. Tai buvo pageltusias viršeliais, drėgmės paliestas leidinys „Lietuvių archyvas. Bolševizmo metai“. Šalia Vytauto buvusiam partiniam aktyvistui Jeronimui Zabelavičiui pradėjo drebėti rankos, siūlė paskubomis knygą sunaikinti, nes jei saugumas ras, tai juos pasodins. Vytautas pasiėmė ją, pasikišo po švarku ir pasakė, kad jis nuspres, kaip pasielgti. Perskaitės knygos metriką suprato, kad tai 1942 metų Studijų biuro leidinys apie tautos išdavikus, atnešusius Lietuvai saulę iš rytų, okupaciją, sovietų barbariškumą, naininant mūsų tautą. Suprato, kad jos laikymas gali nublokšti į tolimą Sibirą, tačiau parsinešė namo, susirado spaustuvininką, kuris uždejo naują viršelį, ant kurioraudonu rašalu užraše: „Vytauto Račkausko, Kaunas, 1974 metais gauta“.

Žinoma, apie okupantų barbariškumus vyras žinojo, tačiau išstudijavus knygą, tarsi iš naujo atsivėrė akys. A. Merklio darbas apie 1941 metų birželio žudynes Petrašiūnuose, Kretingoje, Telšiuose, Raseiniuose, Zarasuose, Rokiškyje, Ukmergėje, Pravieniškių priverciama darbų kalėjime, vyskupo J. Brizio ir kunigo A. Biliūno studijos apie Katalikų bažnyčią po bolševizmo jungu, pagaliau masinė tremtis į Sibirą. Darbai pagrįsti dokumentais iš Sibiro.

Vytauto Račkausko išsaugotos knygos „Lietuvių archyvas. Bolševizmo metai“ viršelis

tū kopijomis. Atskiri skyriai pasakojo apie Lietuvos ūkio sunaikinimą, okupantų primestus nepakeliamus mokesčius ūkininkams, sovietinių kolchozų skurdą, mūsų tautos išdavikus, atnešusius į Lietuvą Stalino „saulę“. Davė paskaitytį ją patikimiems draugams Antanui Céplai, Alfonsui Jasukaičiui, Vytautui Mikai...

Vytautas Račkauskas – jau bebai-giantis aštuntą dešimtį, tačiau energijos, sumanumo, iniciatyvos jam galėtų pavydėti ir jaunesnieji. Su žmona Eugenija į gyvenimą išleido sūnus Kęstutį ir Darių, dukrą Rūtą. Bitininkystė šiandien yra Vytauto ir jo sūnų užsiėmimas. Zapyškyje jie turi didelį bitinį, prekiauja ne tik medumi, bet ir žiedadulkėmis, bičių pieneliu, pikiu, vašku. Tiesa, didžioji dalis medaus iškeliauja į Vokietiją. Dukra Rūta Sondienė yra šeimos gydytoja ir dirba Ezerelyje.

(bus daugiau)

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Kranto alėja Kaune, Tračauskų ūkio pastatas, kur rasta knyga

